

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-03-25
Besvaras senast
2025-04-02 kl. 12.00

Till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:945 Minskat globalt bistånd

Världsbankens rapport Global Economic Prospects, publicerad i januari 2025, visar att biståndsnivåerna globalt minskar i snabb takt, vilket får allvarliga konsekvenser för låginkomstländer och världsekonomin i stort. USA, som länge varit den största enskilda biståndsgivaren, har kraftigt reducerat sina bidrag till både bilaterala och multilaterala biståndsprogram. Under 2024 skar USAID ned sin budget med 30 procent, vilket resulterade i att flera långsiktiga utvecklingsprojekt avslutades i länder som tidigare varit starkt beroende av amerikanskt bistånd. Även andra stora givarländer, inklusive Storbritannien och flera EU-medlemmar, har minskat sina biståndsanslag som en följd av ekonomisk osäkerhet och ökat fokus på inhemska utmaningar.

Nedskärningarna har lett till att många låginkomstländer nu står inför en akut finansieringskris. Enligt Världsbanken har över 50 utvecklingsländer fått sina internationella biståndsflöden reducerade med mer än 20 procent under det senaste året. Särskilt hårt drabbade är länder i Afrika söder om Sahara, där utländskt bistånd ofta utgör en stor del av den offentliga budgeten. Till exempel har Moçambique, ett av världens fattigaste länder, förlorat motsvarande 15 procent av sin nationella budget till följd av minskade biståndsflöden. Detta har lett till neddragningar inom sjukvård och utbildning, vilket förvärrar den redan svåra situationen för miljontals människor.

Utöver de direkta effekterna på de fattigaste länderna påverkar minskat bistånd även den globala ekonomin. Världsbanken varnar för att när utvecklingsländer förlorar viktiga biståndsresurser minskar deras möjligheter att investera i infrastruktur, utbildning och hälsosektorn. Detta hämmar deras ekonomiska utveckling och leder till en långsammare global tillväxt. Enligt rapporten bidrog biståndsfinansierade investeringar med upp till 0,5 procentenheter av tillväxten i låginkomstländer under 2010-talet. När dessa resurser nu försvinner riskerar tillväxten att bromsa in ännu mer, vilket kan få spridningseffekter på hela världsekonomin.

Minskningen av bistånd påverkar också migrationstrycket. När låginkomstländer inte längre kan erbjuda grundläggande sociala tjänster och ekonomiska möjligheter ökar trycket på människor att söka sig till mer välmående länder. Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR har antalet människor som lämnar låginkomstländer av ekonomiska skäl ökat med 20 procent sedan biståndsnedskärningarna började. Detta innebär att Europa, inklusive Sverige,

sannolikt kommer att möta ett ökat migrationstryck under de kommande åren.

Sverige har historiskt varit en av världens mest generösa biståndsgivare, men även det svenska biståndet har skurits ned. Under de senaste åren har regeringen genomfört en omprioritering av biståndsbudgeten, där en större andel av biståndet har styrts om till att finansiera insatser kopplade till migration och flyktingmottagning snarare än långsiktig fattigdomsbekämpning. Samtidigt har kärnstödet till multilaterala organisationer, såsom FN:s utvecklingsprogram (UNDP) och Världsbanken, reducerats.

För svensk ekonomi kan de globala biståndsnedskärningarna få flera indirekta effekter. Minskad ekonomisk tillväxt i utvecklingsländer kan leda till försämrade handelsrelationer och minskade exportmöjligheter för svenska företag. Afrika och Asien, två av de regioner som drabbas hårdast av biståndsminskningar, har varit viktiga tillväxtmarknader för svenska företag inom infrastruktur, grön energi och digitalisering. Om dessa ekonomier nu bromsar in riskerar även svenska företags möjligheter att växa internationellt att begränsas.

En annan aspekt är den säkerhetspolitiska dimensionen. Historiskt har internationellt bistånd använts som ett verktyg för att stabilisera utsatta regioner och minska risken för konflikter. När biståndsföden minskar kan det leda till ökade politiska spänningar, vilket i sin tur kan få negativa konsekvenser för Sveriges och EU:s säkerhetspolitiska intressen. Exempelvis har forskningsinstitutet Sipri varnat för att minskat bistånd kan bidra till ökad radikaliserings och rekrytering till extremistgrupper i instabila regioner, särskilt i delar av Afrika och Mellanöstern.

Det förändrade globala biståndslandskapet väcker frågor om hur Sverige bör anpassa sin politik för att fortsatt kunna bidra till internationell stabilitet och ekonomisk utveckling.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga statsrådet Benjamin Dousa:

Vilka initiativ avser statsrådet att ta inom ramen för sin tjänsteutövning för att hantera de vidare ekonomiska effekterna av minskat globalt bistånd?

.....
Olle Thorell (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Rebecca Heinemann